

Witkeelbijeneters *Merops albicollis* jagen vanaf een takje op één à twee meter van de grond. Het zijn algemeen voorkomende vogels in Benin. Foto: Ben van Muyen.

Vogelimpresies uit Benin

Ben van Muyen

Inleiding

Twee leden van de KNNV (commissie buitenland) hebben in januari 2003, op verzoek van de International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), een oriënterend onderzoek uitgevoerd in het Afrikaanse land Benin naar het verband tussen veldbiologie, ecotoerisme en natuurbescherming. Gedurende ruim twee weken hebben zij Zuid- en Midden-Benin doorkruist en er zijn een twaalfstal 'Non-Governmental Organizations' (NGO) bezocht. Daar beide onderzoekers enthousiaste vogelaars zijn, is er ook een kleine vogelinventarisatie gemaakt. Dit artikel geeft daarvan een impressie.

Ligging

Benin was in het verleden de Franse kolonie Dahomey. Het land is ongeveer drie keer zo groot als Nederland en telt ruim zes miljoen inwoners. Tweederde van de bevolking woont in het zuiden. Buiten dit zuidelijke deel van Benin leeft de bevolking nog in zeer traditionele leefgemeenschappen. Het land ligt in een droog savannegebied en heeft een gemiddelde regenval van 1200 mm per jaar. Het wordt in de lengte doorsneden door een aantal grote rivieren. De gemiddelde jaartemperatuur ligt tussen 25° C en 28° C. Benin is een parlementaire republiek en heeft sinds 1994 met Nederland een verdrag voor ontwikkelingshulp.

Het gemiddelde jaarinkomen van de bevolking is US \$ 380,-. Er is nog weinig toerisme in Benin. Vogelaars kunnen het land het beste bezoeken in de periode van december tot april.

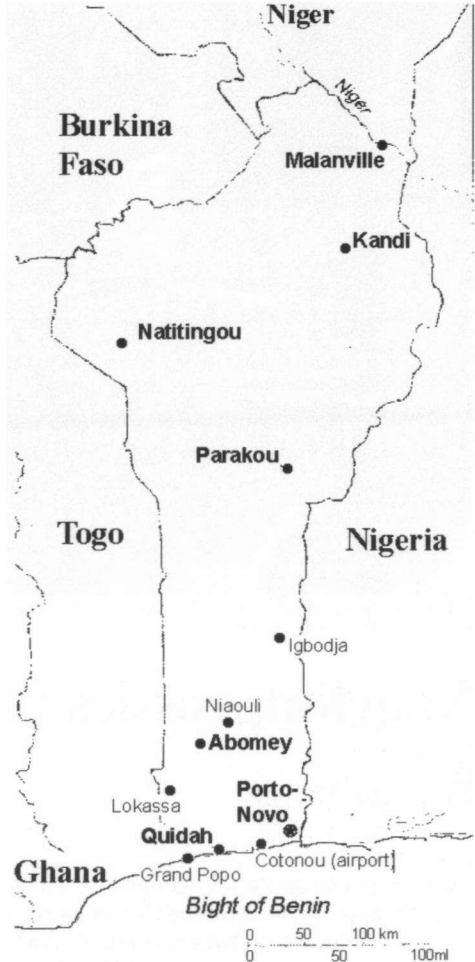
Waarnemingen

Langs de kust in Zuid-Benin liggen de mangrovebossen en visvijvers van Ouidah. Op weg ernaartoe zagen we Piapiacs *Ptilostomus afer* en Ethiopische Zwaluwen *Hirundo aethiopica*. Bij een wandeling langs mangrovebossen zagen we de Bonte IJsvogel *Ceryle rudis*, een Purperglansspreeuw *Lamprotornis purpureus*, een Roodbuikparadijsmonarch *Terpsiphone*

rufiventer en een Heuglins Wever *Ploceus heuglini*.

Vanuit Cotonou kom je met een boot over het meer van Lac Nokoué in Ganvié, waar de mensen in huizen op palen wonen. Op het meer zagen we vele overwinterende Zwarte Sterns *Chlidonias niger*, Grote Sterns *Sterna sandvicensis*, een aantal Koningssterns *Sterna maxima*, een grote groep Witwangfluiteenden *Dendrocygna viduata* en een Visarend *Pandion haliaetus*. We zagen in het riet veel Karmijnrode Bijeneters *Merops nubicus* en de Dwergbijeneter *Merops pusillus meridionalis*. Deze laatste betreft de ondersoort die ook in Zuid-Gabon voorkomt met de kleine smalle blauwe wenkbrauwstreep. Verder zagen we er de Malachietijsvogel *Alcedo cristata*. Opvallend was het gemak waarmee je de vogels hier kon benaderen. In de weilanden troffen we verder ook Sporenkieviten *Vanellus spinosus* aan, veel Vorkstaartplevierien *Glareola pratincola* en vele soorten reigers, waaronder de Middelste Zilverreiger *Egretta intermedia*.

Grand-Popo heeft een paar strandhotels, waar gasten uit omliggende landen als Togo en Burkina Fasso komen. Langs het strand komen zeeschildpadden aan land om hun eieren in het zand te leggen. Er is een project gestart door een plaatselijke NGO om deze bedreigde diersoort te beschermen. Dit meer staat in verbinding met de zee, er zit veel vis in en het is een belangrijke bron van inkomsten voor de bevolking. Van

afstand Cotonou-Grand Popo 100 km
afstand Cotonou-Igbodja 250 km

hieruit kun je tochten per boot over het meer maken. Wij zagen er een geringde Grote Stern *Sterna sandvicensis* en we waren in staat het ringnummer af te lezen. Navraag leerde ons dat de vogel werd geringd in de Po-delta in Italië. Verder ontdekten we nog de Watergriël *Burhinus vermiculatus*, de Vale Strandplevier *Charadrius marginatus*, de Zwarte Reiger *Egretta ardesiaca*, een Westelijke Rifreiger *Egretta gularis*, Koekoekswever *Anomalospiza imberbis* en de Afrikaanse Bosuil *Strix woodfordii*. De Dominicanerwida *Vidua macroura* en de Senegalijsvogel *Halcyon senegalensis* zijn er vrij algemeen.

Een tochtje naar de moerassen in de buurt van Guézin gaf een aantal Palearctische steltlopers, zoals Regenwulp *Numenius*

Een Vorkstaartplevier *Glareola pratincola* zit op kleine polletjes in een grasgebied en jaagt daar op de grond naar insecten.

Foto: Ben van Muyen.

De Karmijnrode Bijeneter *Merops nubicus* foerageert graag in weldegebieden met rietstengels en laat zich heel gemakkelijk benaderen. Foto: Ben van Muyen.

phaeopus, Grutto *Limosa limosa*, Rosse Grutto *Limosa lapponica*, Oeverloper *Actitis hypoleucos*, Bosruiter *Tringa glareola*, Tureluur *Tringa totanus*, Groenpootruiter *Tringa nebularia*, Drieteenstrandloper *Calidris alba*, Bonte Strandloper *Calidris alpina*, Temmincks Strandloper *Calidris temminckii*, Zilverplevier *Pluvialis squatarola* en de Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*.

Een Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* zat er luid te zingen en er waren ook een paar Kokmeeuwen *Larus ridibundus* en een vrouwtje Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* te zien. De waarneming van de Kokmeeuw is later aan de African Birding Club te Cambridge doorgegeven. Dit bleek de eerste melding van deze soort in Benin te zijn! Vanuit Grand-Popo kun je een dagtocht maken naar de watervallen van Adjarala en Lokossa, een druk bevolkt gebied, waar mensen en nijlpaarden door elkaar leven. Aan de andere zijde van de rivier de Mono ligt in Togo een groot beschermd natuurgebied. Eén van de plaatselijke NGO's probeert in de watervallen van Adjarala de bevolking en de nijlpaarden van elkaar te scheiden door middel van landruij. Hiermee hoopt men te bereiken dat de nijlpaarden geen bedreiging voor de mensen zijn. Bij onze rondrit zagen we een Afrikaanse Zwarte Kuifarend *Lophætus occipitalis*, een aantal Grijsje Vrouwen *Elanus caeruleus* en een Paapje *Saxicola rubetra*.

Midden-Benin bestaat uit een mozaïek van wouden en savannen. Door menselijke invloed is de kwaliteit

van het bos achteruitgegaan. In Igbodja leven nog de afstammelingen van de oorspronkelijke bewoners in kleine compounds bij elkaar volgens oude tradities. Er is nog een stelsel van kleine rijkjes met koningen en hun hofhouding, waar je je als westerling heel klein voelt en waar wij ons soms 'Livingstone himself' voelden. De mensen daar voorzien in hun levensbehoefte door het verbouwen van katoen op akkertjes, waarop met de hand wordt geoogst. Terug in Nederland vertelden specialisten ons, dat in West-Afrika de beste katoen van de wereld wordt verbouwd. We zagen er een Reuzenreiger *Ardea goliath*, een Bateleur *Terathopius ecaudatus*, een Hagedisbuizerd *Kaupifalco monogrammicus*, een Sprinkhaanbuizerd *Butastur rufipennis* en een Witooguil *Ptilopsis leucotis*, een Langstaarthavik *Urotriorchis macrourus*, een Gestreepte IJsvogel *Halcyon chelicuti*, een Afrikaanse Reuzenijsvogel *Ceryle maxima*, een Sahelscharrelaar *Coracias abyssinica*, een Blauwbuikscharrelaar *Coracias cyanogaster* en een Bredebekscharrelaar *Eurystomus glaucurus*. Verder ook nog een groepje Helmklauwieren *Prionops plumata*, die in het veld gemakkelijk herkenbaar zijn, omdat ze in groepjes jagen. Langs de route naar Igbodja werd nog een Kleine Grijsje Slangenarend *Circaetus cirnerascens* gezien.

In het midden van Benin ligt Niaouli, waar een landbouwkundig onderzoeksinstituut is gevestigd. Een Nederlandse medewerker van dat instituut heeft, samen met een aantal plaatselijke gidsen, veldonderzoek gedaan met ondersteuning van de IUCN en van het Duitse trekstation op Helgoland. Het onderzoek was gericht op de migratie van bosvogels. Ruim 520 vogelsoorten zijn er waargenomen, waaronder vier nieuwe soorten. Dat zijn Zwartschoudermachtzwaluw *Caprimulgus nigriscapularis*, een Zwartkapapalis *Apalis nigriceps*, een Temmincks Baardbuulbuul

Criniger barbatus en een Witbrouwvliegenvanger *Ficedula hyperytha*. Zelf op excursie ontdekten we er nog een Narinatrogon *Apaloderma narina*. In de omgeving van Niaouli ligt een uniek stukje tropisch regenwoud, waar het gehele jaar door een riviertje met vers water door stroomt. Je kunt daar met kleine smalle bootjes doorvaren. We zagen er de Schildprachtwever *Malimbus scutatus* en vele exemplaren van de Witkeelbijeneter *Merops albicollis*.

Slotbeschouwing

Benin is een land in West-Afrika waar nog nauwelijks systematisch vogelonderzoek heeft plaatsgevonden. Sovon heeft een paar jaar geleden de kust geïnventariseerd. In het binnenland en in het noorden valt nog veel te ontdekken. Benin is een aantrekkelijk

Senegalijsvogels *Halcyon senegalensis* zijn onmiskenbaar! Zij komen vooral voor in droog en open terrein. Foto: Ben van Muyen.

land voor vogelaars, maar aan de voorzieningen moet nog het nodige gebeuren voordat het ecotoerisme er op gang kan komen.

■ B.C. van Muyen, Molenweg 71, 7431 BH Diepenveen, e-mail: duinparel@hotmail.com.

LITERATUUR:

Akker, M. van de (2001): Onderzoek naar de biodiversiteit en beschermingsmogelijkheden van het bos Lokoli in het zuiden van Benin, West Africa. Een intern verslag uitgebracht onder auspiciën van de IUCN.

Borrow N. en Demey R., (2001): Birds of Western Africa uitg. Helm, Londen.

Barend, G. van & B. van Muyen (2003): Birds in Southern Benin. Intern verslag.

Muyen, B. van & B. van Gernerden (2003): Fieldbiology, eco-tourism and nature conservation in Benin. Verslag, uitgebracht onder auspiciën van de IUCN.

Maclean G.L. (1993): Roberts's Birds of Southern Africa, 6e editie. uitg. Trustees of J. Volcker, birdbookfund. Kaapstad.

De Dominicanerwida *Vidua macroura* is heel algemeen in droge savannen en in gecultiveerd land.

Foto: Ben van Muyen.